

Cancelari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32

Locuinti'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decât numai de la corespondenții regulari ai „Federatiunii”

Articlii tramsi si nepublicati se voru arde.

~~~~~

Pest'a, 25 mart.
6 apr. 1868.

N'ndestulirea natiuniloru nendereptatîte crescere pre dî ce merge. Ea respira d'in colib'a tieranului, — care nu mai poate porta greutătile si nu mai poate suferi batjocur'a cu care-lu intempina fudulii esecutori ai ordiniloru celor de la potere, — se unesc cu nemultiemirca acelor'a, cari au destula cunoștință pentru a vedea cum doue soiuri de omeni se conjurara pentru a monopolisa tote libertătile, calcandu in petiore totu ce nu este in favorul loru, — si-si afia espressiune cu tota ocasiunea si in totu loculu, a casa, in conveniri, in locuri publice si mai ales in presa, éra unde acésta este incatusiata, — ace'a iè forma de epistola volanta, si totu-si se ivesce.

O astufeliu de epistola rom. publicâmu mai la vale, si in legatura cu aceea facemu sê urmeze aci pana la alta ocasiune numai căte-va pasuri d'intr'unu articlu aparutu in „Narodni Pokrok” d'in Prag'a si reprobusu de organulu celor de la potere „Pesti Napló”: „Pretensiunile unguriloru cresc ca ciupercile, numai in punctulu natiunalităti programulu loru este totu acel'a-si. Constitutiunea unguresca, dupa „Pesti Napló” inca nu e sub acoperisius; asiè dara numai atunci va fi sub'coperisius, daca voru capetă ungurii armata si' voru face constitutiunei unguresci coperisius d'in baionete? Séu deslegarea cestiunei de natiunalitate trebuie pau' atunci amanata, pana candu voru renoi in totu satulu furcele de la 1848 de cari se acatia ungurii egalitatea pentru compatriotii loru? Nimene nu se incredea in promisiunile, marinimositatea, séu dereptatea acestei séu a celei partite. Milioanele de slavi si romani, câtii suntu sub domnirea unguresca, séu apuce toti flamur'a santeloru drepturi de natiunalitate, si daca arbitriulu ungurescu va si inchide pre unulu séu doi, pasiesca o suta in loculu loru.” Asiè se vorbesce mai departe in acelu articulu, provocandu-se la aliantia tote natiunalitătile subjugate, contr'a asuprioriloru.

Ungurii, la a caroru adresa se inderepta tote aceste-a, au acum cunoștinția de ele, adauga la aceste-a manifestările ce se facu intr'alta forma si in tonu mai moderat, nu cera de la „Magyar Polgár” d'in Clusiu informatiuni despre stimulatiunea d'in Ardealu, ci de la organele majoritathei poporatiunei acelei tiere, si voru ave unu frumosu buchetu de „sentieminte de indestulire” (?) create de constitutiunalea (!) loru procedere cu drepturile tierelor si natiuniloru devenite sub stapanirea loru.

Apropiarea Austriei de Itali'a, relatiunile mai amicabili, cari paru a se desvoltă intre aceste doue staturi, suntu unu obiectu de capetenia pentru consideratiunile diferitelor diurnale, cu atâtua mai virtosu, că-ci multi vedu pregatirea unei aliantie intre Austri'a, Itali'a, si Franci'a. Se afirma, că imperiul Austriei va tramite, de representante la cununia principelui Umbertu, pre frate-so, arciducelile Lichovici Victoru; éra d'in alta parte se incunoscintieza, că darulu Franciei la acesta cununia va fi incetarea ocupatiunei statului papale. In legatura cu aceste sciri apoi se adaugc, că Victoru Emanuilu va abdica de corona in favorea fiului său. In câtu potese fia adeverata scirea despre „darulu” Franciei, nu se scie, daca atâtua e securu că in Civitavechia inca nu se simte nimic'a despre departarea francesiloru, ce cari numai de una dile capetara d'in Toulon una cteuantitate mare de munitiuni, ce nu areta nice de câtu te tendintie de retragere.

In dîlele trecute se vorbiu multu, că mai multe popoteri, anumitu Franci'a, voru intrevîn contra ucasului, care nimic'i Poloni'a cu totulu. Scirile mai nove in interesu, că nimene n'are grige de o asemene inter-

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Miercuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminéti'a.

Pretiul de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . . . 4 fl. v. a.
Pre sieze lune . . . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2 de anu, — si 1 galb. pro 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbra pentru fiecare care publicatiune separata. In Locul deschis 20 cr. de linia
Un exemplar costă 10 cr.
~~~~~

ventiune. Ce li si pasa poterilor mari de nimicirea unei tiere, a unui poporu, ele se interesaza de cutare tiera si de cutare natiune, numai daca aceste-a li adu cu apa pre mor'a loru, numai daca le pretinde interesulu si vanitatea loru!

Prin Parisu cerculeza faim'a, că ministr. *Mouster* va repasî si va veni éra-si la ministeriu Drouyn de Lhuys, care se dice că si-a schimbatu parerie de spre politic'a francesa in oriinte. Fostulu ministru crede, că lupt'a de la Sadowa intr'atâ'a a schimbatu relatiunile de mai innainte, in câtu interesulu Francici nu mai poate fi impiedecarea Russiei de a innaintă pana la Bosporu, ci a se apropiâ câtu mai tare de Russia, ca la momentulu binevenit u sê pota numai pune man'a pre partea sa. Daca aceste-a suntu adeveratele pareri a le lui Drouyn de Lhuys, atunci anevoe se crede, că le va primi guvernul.

Inarmarea, intrerupta pre câtu-va tempu, s'a inceputu de nou. In Strassburg si in Metz se voru face fortificatiuni, ale căroru spese se voru urca la 25 milioane. De unde, bugetulu de resbelu ajunsu la o suma colosală, considerandu că gard'a natiunale mobila inca va costă in anulu acesta vr'o 50 de milione. De aci inca potemu deduce câtu de tare progresza omenimea. Daca va mai merge multu asiè, va sê vedemu tota averea Europei prefacuta in sable, pusce, baionete si tunuri, cari voru satură la urma si pre potentatii cei nesatosi.

Diet'a Ungariei.

Siedint'a casei magnatiloru, de la 4 apr.

Presiedintele G. Mailatu, deschidiendu siedint'a, prezenteza casei scrisorile sosite. Mai multi membri ai casei de susu, precum Siaguna, Dobra etc. se escusa, că fiindu morbosu nu potu participa la siedintie.

Se cletesce petitiunea cottului Turotiu, care cere, ca linia calei ferate Pest'a-Oderberg sê se cladsca cu spesele tierei.

Academi'a d'in Posionu se roga, ca sê i se trimita diuariulu si protocolulu casei. Ministrulu de culte propune, ca diuariile si protocolele casei sê se trimita toturoru academielor. Propunerea fu aprobată si primită.

A. Radich, not. casei deputatiloru, aduce proiectul de lege in privint'a darei de consumu de la esportulu vinarsului si saharului, si prezenteza transcrierea presiedintelui dietei Croatiei adresata cătra presidiulu casei deputatiloru. Se dâ cetire acestor acte si se decide a ce tipar'i si a se impartă in tre membre casei.

Pentru pertractarea proiectului de lege referitoriu la darea de consumu de la esportulu vinarsului si saharului la propunerea lui I. Cirachi se decide siedintia pre luni (6 apr.) la 12 ore.

Casa magnailoru, siedint'a d'in 6 aprile.

Se cletesce si se autentica protocolulu sied. treceute, dupa aceea se cletesce protocolulu casei deputatiloru, respectiv scrisoarea dietei d'in Zagrabia cu privintia la intrunirea deputatiunilor regnicolare; la propunerea lui Cziráky membrui deput. regnic. alesii d'in cas'a magnat. voru fi provocati a luă parte la desbaterile numitei deputatiuni.

Dupa acésta se primesce legea despre restituirea dârii de consumu pentru zaharu si spirituose arse.

Notariulu casei va impartasi casei representantiloru resultatulu siedintiei. Personalulu cancelariei si alu cuesturei petitiunea pentru imbunatatirea platiloru. Petitiunea acesta se strapune comisiunii, care revede computurile. In fine se cletesce si se autentica protocolulu siedintiei de fatia.

Cuventarea lui Aleșandru Bohetiul

(tienuta in siedint'a diet. de la 3 aprilie in cauza a muntiloru revindecati.)

Onorata casa! Nu potu partini opiniunea acum ceta a comisiunii petitiunarie in objectulu rogarii, ce au tramsu la dieta

44 de comune, cari inainte de 1851 s'au tienutu de alu doile regimentu romanu de fruntiera d'in Trn'a, ér' adi se tienu de districtulu Naseudului, si cari se roga, ca sê so scota d'in starea exceptiunale si sê se asiedie sub scutulu legilor tieri. Nu o potu partim, că-ci opininea comisiunii nu o tienu indestulatoria fatia cu referintiele; nu e indestulatoria, fiindu că suplicantii chiaru pentru aceea se plangu innaintea dietei, că guvernele de pan'acum i-au scosu de sub scutulu legilor si au despusu despre averea loru dupa placu, éra nu in intialsu legilor tieri; pentru aceea se roga, ca ele (comunele) inca sê fia primite sub scutulu legei si ca despre averea loru sê nu despuna voint'a guvernului, ci legea. (Aprobare.)

Rogarea acésta, dupa parerea mea, e drepta, pentru că fia-care cetatienu are dreptulu a cere scutulu aoperatoriu alu legii; cu atâtua mai vertosu au acestu dreptu cele 44 de comune suplicantii, cari preste una suta de ari au aperatu tronulu si tier'a cu credintia nelatinata. (aprobare.) D'in acesto motive mi-iâu voia a face nnu amendamentu fatia cu opiniunea cetata a comisiunii petitiunarie. Amendamentul suna: „Rogarea acésta se transpune ministerului intregu recun mend andu-i-se.

Sciu io prerbine, că nu se tiene de agendele dietei per tractarea meritoria a rogarilor incuse, (intrerumpere: Dara nu!) dar o. casa potu primi amendamentul meu fără de a filipa a luă rogarea la desbatere meritoria, că-ci credu, o. casa potu recomenda unele rogări fără ca sê se mestee in afacerile poterei executive séu fără ca sê-i previna. Dar de alta parte in casuri, cum e acestu de fatia, in care suplicantii se plangu, că sunt scosi de suptu scutulu legii, — in care susuplicantii se roga, ca cauza loru sê li se proveda in intialesulu legii, — in asemene casu, credu, că legalatiunea potu cu totu dreptulu, — ba chiaru trebuie sê recomende guvernului una asemene rogare, ca sê o delibereze in intialesulu legilor.

Se potu, multi voru dice că e de prisosu amendamentulu meu, d'in motivulu, că trebuie sê presupunem, cum că unu guvern constituitionalu nu potu face nemicu decât in intialesulu legilor tieri. Inse fiindu că trebile comunelor suplicantii si pana in diu'a de adi se provedu in contra legilor, nu va fi de prisosu acestu amendamentu, si sum convinsu, că nici o. casa nu lu va afa de prisosu, dupa ce voiu spune in scurtu objectulu rogarii d'in cestiune. (Sé audismu !)

Alu doile regimentu romanu alu granitierilor d'in Transilvania s'a infinitiatu de la an. 1770, mai vertosu d'in cele 31 comune, cari se tienau mai nainte de districtulu Bistritiei, prin urmare de fundulu lib. regescu, si d'in cele 13 comune infinitiate, cari erau mai nainte sub jurisdicțiune dominale, si d'in cari cei mai multi urbarialisti au emigrat si s'au asiediatu acolo, parte cetatienu liberi, parte nobili baserecesci si armalisti. Mari'a Teresi'a facu prin patentele sale emise in anii 1764 si 1766 omeni liberi si libertini pre toti acei-a, cari inainte de tempulu acelu-a erau supusi jurisdicțiunii dominale si erau jobagi, si asiè le-a datu dreptu de posesiune. Nu preste multu, sfirsindu-se resbelulu austriac-turcescu, la care resbelu luara parte insemnata si stramosii petitiunatorilor, d'intre cari mai multe mii si-au versatu chiaru si sangele pentru patria, prin o regulare a fruntarilor s'au revindecatu si adnesatu cătra Transilvania teritorie mari d'in teritoriile Romaniei si Moldovei. Atâtua acesti munti revindicati, precum si tote posesiunile muntenesci d'in comunele, cari erau mai nainte sub jurisdicțiune dominale, s'au donatu granitierilor. Mai tardiu, in urm'a unei ordinatiuni pr' innalte si cu invocarea respectivelor comune, s'au comasatu toti muntii, fără nici o privire că fostu-au acesti munti proprietate a comunelor libere, séu că tienutu-s'au acei-a de atare posesore, de la care erariul i-a rescumperat, séu că tienutu-s'au cum-va de muntii revindicati, si asiè comasandu-se muntii s'au impartit intre singuratele comunități.

Atunci se introduce cartea funduaria, si se inscrise in acest registre publice atâtua posesiunea fiesce-carui garnitarii, precum proprietatea fiesce-carei comunități. Era-riulu nu si-a retinutu sie-si nimica d'in teritoriulu regimentului alu doilea alu granitiarilor romani, si ei l'au folositu de atunci in coce neintrerupt si ne conturbati pana la an. 1851. In 1851, intre ceie-l-alte, fù disolvatu si regimentulu romanu alu doilea alu granitiarilor d'in Transilvania; erariulu, folosindu-se intre impregurările de atunci de starea de asediul, sub titlulu de inspectiune si-a pusu man'a pre partea cea mai mare a posesiuniei acestor comunități, si a folositu locurile aceste, si, intre cele-l-alte, tote veniturile alodiale pana in 1861, fără ca sê fia facutu societela cui-va despre veniturile incuse, in contra protestelor repetite a le petitiunatorilor.

Petitiunatorii de acum au recursu mai de multe ori la guvernele trecute pentru necascigarea proprietătilor loru.

In an. 1861, sub cancelari'a bar. Franciscu Kemény, se suscennu Majestatii sale o ordinatiune regulativa, in care posesiunile granitiariloru s'au recunoscutu de proprietati a loru, si totodata s'a decis ca dreptulu carcinaritului, padurile si tote locurile de pasiune se redee acelor comunitati, cari au fostu comunitati libere inainte de militare, inse in privinti'a acestor'a s'a enunciatus status quo de la 1851, adica pre langa reservarea, ca in casu candu s'ar fi luatu ce-va de la numitele comunitati sub tempulu sistemului militare, totu aceea se treca in posesiunea erariului; cu alte cuvinte, s'a enunciatus, ca va trece cu dreptu generale in proprietatea comunitatiloru libere totu aceea ce au avutu si au folositu in an. 1851; inse catu pentru comunitatile urbariali de mai nante nu s'a enunciatus status quo d'in 1851, ci s'a enunciatus status quo de dinainte de militare.

Asemenea s'a numitu o comisiune estraordinaria cu pri-vire la muntii revindescuti, care, fara a asculta comunitatile, administrata justitia in Vien'a atatul despre muntii revindescuti si despre pretensiunile erariului, catu si despre pretensiunile altoru pretendinti eventuali, fara ca se fia ascultatul pre posessorii de buna credintia, cari erau in folosintia de 100 de ani. Aceasta comisiune, intre altele, a adjudecatu teritorie insemnata, cari se tineau de muntii revindescuti, familiei b. Kemény. Afara de acesta a tramsu la fati'a locului o comisiune de trei membri; presedintele acestor'a era unu generalu in pensiune, era membru ei: unu consiliariu de finan-cie si unu consiliariu in disponibilitate alu locutienintiei. — Aceasta somisiune a judecatu despre teritorie insemnata in favorea erariului si asemenea despre teritorie insemnata in favorea unoru familie singuratic. Mai in colo totu acesta comisiune — in lips'a altoru documente — s'a folositu de capulu seu de o mapa gatita d'in punctu de vedere strategic inca la anul 1770, dreptu base, pentru a detinerti ce e munte revindescut si ce nu?

Map'a lui Lucs

Comunitatile petitiunatorie au protestat in contra acestor procedure, si, respingandu-li-se rogarea prin cancelari'a de curte de atunci, au recursu la Majestatea sa, si au recursu la guvernul Transilvaniei, si s'au rogatu de guvern, ca amesuratu juramentului seu, care lu-oblega a padis legile patriei, se le iee sub scutul seu. Guvernul a indreptat o reprezentatiune catra Majestatea sa, in care se suscerne intre altele, ca guvernul de Vien'a a facutu dispu-setiunile sale totu-de-un'a pre langa ignorarea guvernului, si se roga totodata de Majestatea sa, ca se afle unu modu pentru deciderea ecuitabile a acestei afaceri.

Intr'ace'a stramutandu-se referintile si denumindu-se ministeriulu responditoriu magiaru, acesta rogar s'a suscernetu ministeriului magiaru, la care petitiunatorii au suscernetu o rogar noua, precum au suscernetu si casei reprezentantiloru o rogar, in care nu ceru alt'a, de catu ca guvernul se nu dispuna preste averile loru in modu estraordinariu, ci pre calea ordinaria a justitiei. (Aprobare.)

Onorata casa! Daca posesiunea de o suta de ani a petitiunatoriloru s'ar poti luu de la ei in modu estraordinariu: atunci s'ar poti luu posesiunea, cascigata prin donatiune, a ori-carui donataru.

Indraznescu dara a rogar onorat'a casa, ca se binevoiesca a-mi primi propunerea, cu atatul mai virtosu, fiindu ca guvernul nu are prin acesta neci o dauna, nu au dauna neci pretendintii singuratici, pentru ca acelui-a, care are dreptu, lu-pote cascig si pre canalulu justitiei. Nu voi osteni mai lungu onorat'a casa cu propunerea acestei cereri; am cu multu mai multa incredere in guvernul presinte, decat s'ar potu presupune, ca o afacero ca acesta, de la care atorna buna-starcea a cinci-dieci de mii de locuitori, se potu, deces, presupune, ca nu o va decide in intlesulu legei. Pre langa tote aceste, eu am considerat a facerea acesta cu multu mai importante pentru tramitatorii mei, de catu ca se nu-mi fiu luatu cutesarea a me rogar de onorat'a casa se binevoiesca a-mi primi propunerea (Aprobare.)

O pagina d'in trecutulu si presentulu Austriei.

Este o mare calamitate pentru sortea poporeloru, ca guvernele pasiescu la reforme mai totu de una impins de fortia magiora, si nu redau poporului libertatea atunci candu s'ar poti ajutora mai tare consolidarea si prosperarea statului. Unu periodu plinu de astu-feliu de eventualitati nefericite e Austria in cesti 20 de ani. Constitutiunalismulu ei, prin care s'a incercat a reedificare basele imperiului si multiumirea poporeloru, e destulu de vergatu, ca asta-di, dupa atatul-a epoca fatala se-lu privim cu totu dreptulu ca cea mai gresita politica d'in analele ei. Si daca cate o data statulu s'a apropiat de unele institutiuni mai liberali, era au fostu vin'a guvernului ca nu le-au sciutu traduce in fapta, n'au avutu destula energia spre a pasi in contra privilegielor unilaterali, n'au avutu destula tarla, ca se nemicesca vechia aristocratie si d'in poporulu apesatu se faca unu elementu constitutiunalu in statu.

Nefericitele dile de la Solferino si Königgrätz suntu punctele, de la cari s'au inceputu epoci noi in viet'a constitutiunale a poporeloru austriace.

Indata dupa resboiu italicu d'in 59 Austria se petrunse de adeverulu, ca statulu e pericolitatu prin tendintiele de germanisare nerealisabili, si ca o libera-

desvoltare a poporeloru e mai de preferitul pentru tronu de catu o Germania d'in Renu pana in Carpati, d'in Baltica pana in Adriatica. Diu'a de 1 jan. 1861 surise poporeloru ca incepertulu unei ero multi promitietorie. Prin diplom'a d'in 20 oct. 1860 si parienta d'in 26 fauru 1861, emanate d'in unu spiritu constitutiunalu se pareau statulu reinviatul de nou si poporele multiumite. Indesertu, ca in man'a guvernului slabu remasera fara potere eficace. In atari impregurari ne coplesi fatala d' de la Königgrätz, mormentul marirei Austriei, si regimulu pasi spre a da poporeloru alta constitutiune. Astfelui vedem pre Austri'a ingrigindu-se de reforme constitutiunali si de sorteau poporului, dupa ce a trecutu prin cele mai aspre catastrofe. Acest'a este periodulu despartirii statului, unu periodu nu mai pucinu nefericitul ca cele mai dinainte. Veracitatea istorica va enara posteritatii acestei certari fatale venite preste nefericitele popore austriace.

Nemultumirea cu dualismulu presentu provenita d'in gignirea drepturilor constituutiunali acelor alalte natuni, renasce pre d' ce merge o reactiune poternica, si se pota prevede de acum apropiarea unui orcanu viscolosu, ce va se restorne preste capu si acesta constitutiune nefericita. Atunci regimulu va alerga la a treia seau a patra reforma de nu va fi pre tarsu.

Nu numai poporele Tisei si-a Muresului d'in diumatatea carpatica a imperiului, dara chiaru si in Transilvania se radica partidele liberale si dualismulu trebe se cada. Romanii si Slavii, Cehii si Nemtii formeza unu muru potint in contra acestei procederi sinistre d'in partea Cabinetului Vienesu. La nemultumirea generala se adauge apoi confusiunea de iustitia particulara si de legile administrative, cari de cari mai vergate mai in fia care tiera a imperiului. In Vien'a se restorna Concordatul si noi cei de sub guvernul magiaru nu scimu incatul astazi mai este in vigore diplom'a d'in 20 oct. 1860 si constitutiunea fundamentala de statu d'in 26 fauru 1861, nu scimu incatul suntu obrogate. In Transilvania susta o lega de presa ca o trista remasitia d'in tendintiele germanisatorie ale guvernului absolutisticu. In Ungaria e alt'a si in Transilvania asemenea. Astfelui precum elementele constitutive sunt eterogene asile si justitia si administrativea cu unu mixtum compositum de stulu de nefavoritoriu intereselor statului.

Nu mai putieni nefericita e Austri'a si in politica esterna. Lasandu slabitiunea guvernului facia cu interesele vitali ale poporeloru, dara si tienut'a politica in afacerile externe precatul au fostu de reu calculata pre atatul si de ruinatoria. Iliacos intra muros peccatur et extra. In lainsu si in afara s'au alesu principiele cele mai pucinu practicable. De aici apoi si-lintia cu anii intregi de capu, ca se reparamu aceea in care ne-a incurcatu politic'a esterna. Adi de abe ne scuturamu de Concordatul, in a carui jugu intrasemua de buna voia, nemicu alta remanendu-ne d'in elu decatul nesce rane nevindecabili inspite in organismulu statului cu atatua confesiuni si natiunalitati. Adi cercam a ne pastru auctoritatea pierduta in 1848, 1859, 1866, arctandu-ne contrari intereselor Crestinilor d'in orientu. Astadi deficitulu nu numai ca ne remusca bunastarea materiala prin contributiuni enorme, dara si poterea si consolidarea statului in tota d'ua se afla atacata de bancrotulu monstruosu.

Acusi e anulu de candu intraramu in asile d' a alianta Austro-Francesa si oferiram vechiul Cesaru o mana amicabila, ce elu nu a potut'o suferi nece odata. Tote combinatiunile politice legate de intalnirea monarciloru in Salisburgu si Tulerii trecu in noianulu uitarii. Interesele Francii suntu cu multu mai varie de catu ca aceasta legatura se pota ave influintia practica, Austri'a are lipsa de binefacerile pacii pre cum a casa asile si in afara, Francia de asta-di se afla intru unu momentu de transitiune. Dominitorulu Senei trebe se pasiesca d'in pasivitatea sa cesarica se incepa unu planu de actiune, pentru ca astu-feliu recere siguritatea dinastiei si interesele poporului francesu. Aliantia cu Austri'a trebe se o lase de o parte si in loculu ei se cere apropiarea cu alte cabinete ce au se joce unu rol politico in marea actiune francesa. Aceasta e caus'a caletoriei principelui Napoleonu la Berolinu, si preste vr'o cateva luncu insusi betranulu domnu alu Francesiloru va cercet intelegeri si legaturi nonci in cabinetulu Petropolei. Frangindu-ni-se poterea, stordindu-se visteriele statului noi vomu cautu se stam cu mane in sinu la ori ce actiune a celor alalte poteri. Scic inca Austria cum se amane ori ce deslegari de cestioni ardiorie. Ea pune vina pre crestinii d'in orientu, ca se revolta si suntu infiseli Islamului celui mortu, calumnieza si dojenescse guvernele principaleloru dunarene ca vreau a frange pacca europeana. Ce se facemu, singuru astu midiulocu lu-mai arc gubernulu nostru, candu ne aflam de toti isolati. Cartea rosia a lui Beust ne da unu testimoniu inderaturu despre nefericit'a politica esterna. In lainsu suntu in unu chaosu, unde dreptulu nu se cuno-

scu din nedreptate si Constitutiunalismulu d'in Absolutismu. In afara suntemu despreuiciuti si in alianta statelor vecine inimice, totu spre reulu nostru.

De astu-feliu de politica se mahnesce cetatianulu Austriei, elu care si-a versatu sangele si sudorea pentru scopuri nerealisabili si planuri ne calculate. Elu voiesce se fia liberu in fapta si in cuventu, si nefericirele provenite d'in tandalirea guvernului se nu cadia asupr'a dinsului ca-ci nu e de vina. Dupa atatea calamitati ce ne cercara, noi singurulu poporul in tota Europa civilisata nu cunoasescu binefacerile unui constitutiunalismu adeveratu. Asemenea Bulgarului maltratatu e sortea romanilor d'in Transilvania; censura, necredentia si suspiciune ne urmaresce pre totu pasiulu. Acest'a va se dfca liberalismulu magiaru.

„Pre basele libertatii a deverate, pre basele egalei in dreptatiria a tootororul poporeloru Austriici, si a egalitatii totororul cetatianiloru inaintea legii, precum si a participarii representantiloru poporului la legislatiune va renasce patria de nou“, suntu cuvintele Monarcului in manifestul stirii pre tronu.

Poporul Romanu incrediendu-se in aceste cuvinte ascepta de la simtiul de dreptate a prea bunului seu Domnului, considerarea dreptelor sale pretensiuni, si o constitutiune liberala pentru toti fi patriei. D.

O scrisore deschisa catra G. Clapca.

(Fine.)

Partit'a guvernala sparia poporulu cu muscanul, care in anii 1854—55 nu fostu in stare a-si apera nici tier'a sa contra a 60 mii de anglosi si francesi. Se pote, ca Russi'a in alianta cu alte poteri se va incerc a deslega cu arme cestioana orientale. Atunci pote ar fi pericolata si esistentia Ungariei, inse nu causele comune voru fi, cari ne voru mantul de perire, ci bratiul nostru seu insa-si Europa, carea nu va lasa, ca muscanul seu prusulu ocupandu Ungari'a se devina domnul eschisiv in Europa orientale.

Alteun stă treb'a daca o voru occupa romani, serbi si croati. In contra acestora nu ve va aperi Europa; ci daca nu ve veti poti apera insii-ve veti ajunga sortea ce ati meritatu-o.

Politica, ce trebuie se urmariti fatia cu natiunalitate, e forte simpla. Ai auditiu, generale, candu-va despre certe de natiunalitate in Elvetia? Dta si marturu, daca italienii, francesii si nemtii d'in Elvetia nu traiesc in cea mai buna armonia in patria comună a libertatilor comune. In politica fatia cu natiunalitate se procedem, dar' fara cugete rezervate, d'in principiul dreptatii eterne, care dice: „ce tie nu-ti place, altui-a nu face.“ Nu credu, ca ar fi vr'o natiunalitate, carea se nu primește acestu principiu de baza negociațiunii si impaciurii. Se stăruim si noi a creata una patria comună pentru libratea comune, precum au creatu elvetianii; se nisuim a creata una patria comună, in carea nimene nu voiesce a domni preste altul, in carea nimene nu voiesce a apesa pre altul, in carca fiacare sub scutul legilor comuni se participe in mesura egale d'in libertatile comuni. Daca ne vomu ajunge scopulu acestu-a — numai de la vointia nostra de pinde se-lu ajungem, nu va exista cestiu de natiunalitate.

Revoluțiunea e alu treilea objectu, cu care inspaimantea partit'a guvernala pre omeni, ca se-si pota justifica ilegalitatea. Dta generale, scii, ca aceste faime sunt nefundate malitiose. Pana candu vomu ave constitutiune, vomu ave parlamentu compusu si alesu pre baza unei legi electorale librale, si vomu ave guvernul parlamentariu alesu d'in sinu majoritatii; pana candu vomu ave presa libera, dreptu de vorbi liberi; pan' atunci nimene nu va eugeta se faca revoluție. Si numai in casu contrariu, tier'a nu va vola prima legile unei majoritatii fortate, pres'a va fi silita a intrebuinti cali secrete, si cei ce iubescu libertatea voru fi siliti a face conspiratii.“

D'in cuventarea lui Pertelu

(tienuta in adunarea generala a honvedilor d'in Pest la 29 martiu a. c. vedi nr. 47)

Acum Kossuth impreuna cu fiili sei numesce tradatorul pre acclu-a care se rentorce in patria ba ce e mai multu, in ce buni'a sa blastema intemperiale d'in a. 1867 si striga in gurile, ca in Ungaria nu esiste libertate, ca Ungaria a peris in a. 1867, ca in Ungaria a domnesce aristocratia, si omenile incepu a forma cluburi asile numite democratice. E cunoscute, ca nici lui Bach nici lui Schmerling nu li-a succesu a rescula poporul, si acumi unu Kossuth ceteaza a face scisiunile intre clasele poporului. Eu d'in parte mi ve marturisescu, de me voi opune cu tota autoritatea mea, si voi nimici planurile cele blastemate, cu cari vreau se produca rescolala na-unea nostra. (Se traesca Pertelu!) Sum convinsu, ca tot omulu in patria nostra, honvedu, seu ba, aristocratul se chiu seu poporulu, se voru adunà supt flamur'a mea. Indreptarea lui Ddieu nu va lasa, ca ambitiunea peccatoasa a unui era si agitatiunea neprincipata a altor-a se aduca patria era si pericolu.

Cu aceste voiu se mi-inchia cuventarea; cele duse in sunu se voru raspanditi prin tier'a intrega, si eu le voi repeti in de-

Congresulu națiunale in Daci'a superiora este nece-
sariu.

„Romani!

Ești o nație în Daci'a superioră și atacată. Dualismul intr'un deceniu va aduce atâtă stricătare, că vom avea să reparăm mai mulți seculi, pentru că lovirea sistematică este îndreptată asupra fireloru celor mai delicate. Limba, care străbunii noștri ne-au transmis-o cu prețului sângelui, este elată. Religiunea, singurul scut la care alergăm în timpuri grele, este atacată și independentă ei osindita peirii. Viitorul junimea noastră este închis în Patri'a Română, ceea ce mă face să me extremeru cugetând la trecutul de triste memorie, în care nobilimea noastră intră sub firma straină. Fiori de moarte trebuie să cuprindă pe ori ce român vediendu că acel popor blandu din Daci'a superioră va fi osindită și ramână fără inteligență, pentru care și-a storsu tote poterile sale.

Periculul este iminente. Înamicul cu pasi cutediatori înaintă spre a-si muia mâinile sacrilegie în sângele victimei inocente.

Confuziunea, în care ne aflăm oferindu inimicului arme contră noastră, cere de necesă întrebuitărea ultimului midilocu, cere „Congresulu național“. Această este singură noastră mantuire în prezintă, candu nu mai suntem reprezentati nicăieri. — Evenimentele desvoltate fără noi, după capriciul altoră se facu, totu d'au contra noastră, după cum scimus acăstă d'in tristă experientia a seculilor de suferințe. Deci trebuie să ne luăm o atitudine demnă, care se ne garantează viitorul; și acăstă nu se poate face, de către int'cunună congresul național. Numai acă potem validă protestele facute din tote părțile, potem protestă tota naționa cu energie contra barbarismului și perfidiei, ca osamintele noastre să nu fie expuse blasphemelor posteritatii; numai acă potem pretinde în virtutea dreptului mosă ingrasiată de sângele străbunilor, ca să nu osindim pe urmării inocenții la miseriile proletariatului; numai în congresul naționalu potem pretinde drepturile rapite misielesc: egalitate politica și civilă în numele justiției, civilizației și dreptului giților, ca să nu devină paria indiana în patri'a noastră. Asia dar, „Congresulu național“, în care să creștem recompensă sangului a 40,000 martiri versat în 48 pentru tronu și pe care astă-di perfidiile Austriei lă profanat.

Ardeleni! a nu cere congresul național este a nu mai potă fi d'in incurcătura prezintă, este a ne da înși-ne sentinția de moarte, este a lasă pe fiii noștri legati de mâni și de picioare în lantiurile sclaviei.

Romani d'in tote părțile! datu-ne cursul vostru, că-ci cestiușa este: „de trebuie să mai traim ca Romani, să nu ne îngropăm în mormentu în contră destinnului providentalu.“

Éra voi betrani, barbati și tineri din Daci'a superioră, cereti „Congresulu național“ înfruntânduori ce periculu, că-ci cauza este santa și *audaces fortuna adjuvat*. Fiti siguri de succesu, că-ci nu să răscătu înca tiranul, care să potă nabușii focul sacru în inimă poporului prin medii violentii, nici să potă opri lacrimile mamei, care-si plange fiul ucis de mană tiranului.

Inainte! si posteritatea va conservă pentru voi locul celu mai adancu în memori'a sa; era bine-cuvantările dieului protectoru alu Romanismului va încoronă mormintele vostre!

X.

Libertate individuală pre la Blasius.

In lună lui ianuarie anul 1868, pre candelu Ardealulu dormiște fericită în sinul de rose alu uniuinei cu Tierea ungurescă — pre candelu Tierea ungurescă avea unu ministeriu respunditoru despre tote afara de asupririle și nedreptățile, ce face la două treimi d'in locuitorii Ardelalului, pre candelu cele 200,000 locuitori ai Comitatului Albei /inf. se gubernă de Pogány György, omu trecutu prin tote sitete, că la 48 a fostu vîrbiró, sub Bach biurocratu, sub Mikó și „vulpea cea schiopă“, cum se numesc unu diplomatu mare alu nostru, fispanu constitutiuale in Alb'a, sub Nălasli-Reichenstein dtto, sub Belerei-Eszterházy dtto, sub András si polizei-justiz-ministrulu, ce asi bine grigesce de Gazeta, dtto, sub fericită gubernare a acestui-a si a comitelui de-nunitu d'in gratia d'insului:

S'a întemplat acă după cuptoriu de la resedintă numitului domn comite supremu si a deregatorielor centrali. Eea ce s'a templatu:

Unu omu cu punga de aristocratu în prezentă judecătui satescu și a altoru marturi a vămatu în modu grobianu personă și libertatea cu batâi și închisore.

Lucrul e notoriu, a facutu sunetul mare în totu pregiurulu. Aretare nu credu să nu se fia facutu, și totusi două luni suntu trecute și cercetarea nu s'a facutu, judecătoria n'a miscat un'a!

In veră trecuta se aprinsese unu polu miserabilu d'in capulu Blasiului. Impletură podului aceluia

a cră de nucle uscate, în apropierea loru paie, temporu secesetu, sorele forte fierbinte, dî de tergu, omenii și trasurele cureau în susu și în josu. Tota lumea nepreocupata ascrise lucrul intemplieri. Înse cinstița Sedria de la Aiud cugetă, că va fi la mijlocul ore-ce crima și inca romanesca. Dece quod felix faustumque sit tramea iute și mereu una comisiune investigatoria, ce ascultă una sumetenia de marturi, tineri, studinti și — doi profesori. Doi bieti de tigani fura deportati la inchisore în tempulu celui mai urgintă lucru de campu. Cu unu cuventu, sedrii purcese cu tota severitatea cuvenita, de eră acă ore-care suspiciune fundata, cum că podulu s'a aprinsu d'in blasphemati' ore-cui. Resultatul a fostu că nu s'au afătu nici macaru atâtă indicie, cătu sedrii să fie potutu supune pre cineva unei cercetări meritorie.

Me rogu, ore astă-di unde este zelulu sedrii a-iudane? Faptă a notoria, faptuitorul cunoscutu, valoarea legei ună d'in cele mai nesuferite și mai neescuse intru unu statu (nu voiu dece liberu — că libertatea, candu se imparte de magiari, nu e de nasulu unei tiere, locuite în majoritate de olahi selbacei, cum le place a numi — ci) juridicu: despărea de libertate.

Si totu-si onorată sedrii nici vede, nici aude, nici se misca.

Lucrul acestu-a clătină increderea publicului în justiția noastră. Daca bietii acci-a tigani au fostu de tienuti cu septemancile pentru prepusulu, că ar' tainu numele aprinditorului, era Teodor Kovrig, despăiatorul de libertate, ambla în pace fără de a-i atinge cineva unu Peru d'in capu, atunci se întreba omenii cu totu dereptulu: ore intemplieră această, că să se adevereze, că furii cei mici se spenzi, er' cei mari (la pună) scapa nepedepsiți, — să dora că să se adevereze, că fratii nostri de salca su buni bucurosi a trece cu vedere ari-ce crima, deca criminalul și plecatu a se magiarisă.

Dupa ce de libertate națională nici nu ne lasă să vorbim, ni-ar' placă să scimus: ore cumu ne stă lucrul incă cu cea individuală? A „magiarilor, ce vorbesc romanesce“, este și ea sub scutul ore-cărui legi? Si daca este, atunci ni-ar' placă să scimus: ore si atunci află scutire, candu ea se calca de unu armianu, ce se impulpa a vorbi magiaresc?

Asi e să fia justiția si sub domnia unci constitutiuni mai vechie si neasemenat mai bune, de cătu cea engleză, să vedia crime unde nu sunt, er' unde sunt, să nu le vedia?

Blasius 27/3.

Unu amicu alu libertății.

ROMANIA.

Espunere de motive

la proiectul de lege pentru regularisarea starei jidovilor in România. (Vedi nr. 47. si 48.)

Statul român este tolerentu pentru liberalu exercitul alu tutoru culturilor, insu elu nu potă să treacă cu vederea coprinsulu moralu alu unei ascemenea religiuni, ale carei dogme suntu anti-sociali si cari tindu a surpă interesele lui cele mai de capetenie.

Considerandu că d'in punctul de vedere alu Legalității Jidovii nu potu cere drepturi egale cu Români pentru că ei nu voru să se desbrace de esclivismulu loru secularu și să se supuna lealmente la sarcinile și indatorile societății moderne, ei d'in contra, ei voru să conserve întregu individualismul loru de rasa distinctă și separată, si să aiba beneficiul egalității drepturilor. Ei voru intr'unu cuventu, să fia tratati fratiesc de către acci pre care ei i tracteză ca pre nisice inamici implacabili; judaismulu dura nu potă reclama de la Statele crestine beneficiul principiilor loru egalitate, candu ei nu le potu oferi reciprocitate.

Dreptul scrisu este o manifestație a consinției naționale, de aceea numai acci cari prin portarea loru sciu a se identifică cu interesulu naționalu si a se face folositorii societății, în sinul caria traiescu, au cuvantu a reclama beneficiile ei, fiindu că consintu a se supuna fără precongetare la sarcinile ei, formandu o comunitate intimă cu poporul care le-au datu ospitalitate. Statul înse nu este invotu sub nici unu protestu de a sacrifică unei fractiuni totalitatea, că-ci atunci ar' acordă unei neinsemnată minorități dreptul de asuprire asupra marei majorități: acăstă ar constituă cea mai revoltantă nedreptate.

Asi e dura precum unu popor are dreptul de a se apăra prin forție contra invaziunilor armate a inamicilor existenții sale, totu asi e dreptul de a se apăra si contra inamicilor săi, candu acestia de si nu-si vedescu prin forme violente scopurile loru, cauta inse, a perturbă liniscea sa, a desorganiză forțile sale de desvoltare, a destrugă unitatea națională; atunci elu este dateori se opuna scutul legii ori unde prosperitatea publică este amenintată.

In urmă a acestor considerații, daca voim să ne folosim să de invetiamintele timilor mai departati de noi, spre a lamuri pro deplinu această cestiușă; gasimu destule documente istorice cari dovedesc, că tocmai in epocă in care Europa era cuprinsă de spiritul celelei mai aprige intoleranțe religioase; stramosii nostri dedeau unu bine-voitoru asilu toro asupritiloru fără distinguere de confesiune religioasă.

Pamentul Romanilor d'in străvechia vreme a fostu refugiul celor prigoniti, Jidovii s'au folositu, si ei, de ospita-

*

Transilvania.

(Strigate; Placa numai!) pentru a pune capetu agitatiunii unor indivizi, carii ar face cu neputinția orice luptă pentru santă nostra causa, și atunci ar trebui să me răsuzez și să fugu d'in tiera. Pana atunci inse convinsu de dreptatea causei noastre voiu opune acelor agitatori, precum m'am opus cu câteva dile mai niente in Viena celoru-a, carii dispunu preste sunte de mii. Nime nu scie, cum să intemplatu afer'a lui Grivacic. Si Grivacic nu e cu nimic mai mult decât ei; ei inca sunt omenii reactiunii, ca si acel'a. (Asi e și trăcea Pertielu!)

Cercușările aceste-a m'au facutu a suspinde siendintele comitetului centrală a honvedilor si a disolvî comitetul. — Acum me rogu, ca on. adunare să ieș declaratiunea mea la protocolu si să decidă, că aprobează procedură comitetului centrală fată cu mine, seu ba. (Nu aprobatu!)

Pata y protestea in contra cuventării lui Pertielu, care n'a avut dreptul a disolvî comitetul centrală, pentru că membrii aceluia împreună cu Pertielu, s'au alesu prin tote reuniiile honvedilor. Comitetul centrală consideră disolvirea sa de nelegală, și pentru aceea si-va continua siendintele si pre viitoru.

Rákoczy asemenea protestea in contra expresiunilor, ce-a întrebuită Pertielu fată cu membrii comisiunii; recunoște meritele lui Pertielu, dar meritele numai atunci au valoare, daca vorbescu altii de ele si nu noi; nega, că Pertielu s'au avut dreptul a disolvî comitetul; respinge incriminările in contra lui Kossuth, si e convinsu, că poporul magiar totu-de un'a va consideră pre Kossuth de rescumperătoriul seu.

Președintele regretează, că afacerea acăstă de natură privată a causat atâtă sgomotu. Irratiunea au produs-o acci-a, cari pre consotii loru honvedi nu vrea a-i recunoște ca atari, ci cauta a desbină reuniunea in partide politice. Președ. roga adunarea, să incuviinteze parerea comisiunii adunării generale si să decide aprobeaza desfacerea comitetului centrală. (Sgomotu mare.)

Observămu, că majoritatea adunării generale a honvedilor a aprobatu portarea lui Pertielu; er minoritatea a datu protestu si a parasită sal'a.

Comitetul centrală alu honvedilor, in contră a decisunii adunării generale, care-lu declarase de disolvit, in 4 l. c. si tenutu siendintă publică supt conducerea vicepresed. Beznitsky, care intr'o cuventare lungă, adeseori intreruptă de aplauzele membrilor, desfășura causele, pentru ce presiede și nu Perezel. In sied. d'in 22 martiu s'a intemplat o reacție neplacută; presed. a trecutu marginile poterii sale, căci in locu de a enunță conclusulu majoritatii comitetului, si datu numai poruncă. Membrii comitetului nu se potu acorda unei dictature ca acăstă, pentru că atunci n'ară si cetea constituțională, ci sclavi. Dupa ce majoritatea a parăsită sal'a, presedintele a disolvit comitetul fără de a fi fostu îndreptat la asi ce-va. Spre a complană conflictului, membru comitetului au invitat președ. la o consuatare confidențială, presed. inse nu numai că nu s'a presentat, ci a menită comitetul, daca va cetează a tienă siendintă. Cu toate aceste-a comitetul si-va continua afacerile pre basă a statelor santiunate. Cerculariul lui Pertielu către reuniunile honvedilor conține numai calumnie, pentru că comitetul nu s'ocupa de discuțiuni politice. — Președ. propune: ca înșelarea cestiușă să se induca in protocolu; pentru complicită conflictului se să conchiamă o adunare generală de honvedi; in contra cerculariului lui Pertielu să se dea o declarație. — Se primescu tote trei propunerile si să decide, ca înșelul si archivul comitetului să se ieș de la Pertielu.

Transilvania.

Una epistola volanta, ce se dice că circulează printre romani, având norocire a atrage atenția mai multor dijurnalelor. Noi o citirămu mai întâi în dijurnal „Budapesti Közlönz“; mai tard, înse, născută la mana și unu exempliar român, alu carui exprimă urmează mai la vale. Dijurnalele străine, fire, nu vedu nici in epistolă acăstă decât „agitatiune“, „turburare de lenisice“, etc. cu tote că asemenei lucruri — *suavus in forma si fortius in re* cum am dorit să fie — suntu numai efluviu naturală a sentimentelor celoru neințelești, — si daca apară ele în forma de epistole volante, cauza este că, precum și libertatea organelor naționale in Transilvania este sugrumpata; „Gaz. Tr.“ nu-i este iertat să comunică adeveratele sentimente a le naționale române, de către lucruri „cari suntu in consonantia cu regile d'in 1848“, a caror validitate inse in Transilvania naționa romana nu vrea, nu o potă recunoaște odata cu capulu. Atâtă, in cătu pentru forma, și în privința cuprinsului meritului alu epistolei venim să însemnăm, că standu pre terenul legii și sanctiunate, și seose d'in valoare unilateralimente, standu mortisim pre langa autonomia si neabhängigă Transilvaniei, pretindem dicta pentru această era, era daca forță care domnește astă-di, nu nici se poate nici de cum, atunci alta cale, pentru că naționala romana să potă pronunția, nu este decât in congresu național. — Epistolă amintita dice:

litatea si deplin'a nostra folosintia. Strabunii nostri inse cauta s'e concilieze aventurile loru generoase cu garantiele si asigurantiele necesarie linisicii si bunului traiu alu poporului Romanu, pre care nu voiau s'e-lu lase espusu la eventualitatile unei generositati neprevedatorie.¹⁾

De aceea betranii nostri Domnitorii Romani, primindu pre Jidovii fugarii de c'atra barbarii loru vecini, dandu-le libertate deplina in tiera, le puneau in vedere c' numai cei ce si versa sangele pentru acestu pamantu potu invoca alte drepturi de c'atru drepturile de osp'e! c' suntu invitati a se tieni separati de societatea romana — dupa cum le prescrie legea loru — dara c' tocmai pentru acesta nu potu cere beneficiile unei societati carei a nu-i potu da compensatiuni ecuvalente. Prin urmare Jidovii erau nisice ospeti pre cari Romanii primindu-i in sinulu loru li-ai puse si conditiunile cu cari potu se traiesca aci in linisce si libertate. De aceea noi vedem c' atunci candu ei abusau de asilului ce li se acordase si superau pre Romanii prin fraude, Domnitorii erau siliti s'e-i escuseze afara d'in tiera.²⁾

Astu felu au statu Jidovii pana in timpulu Domnitorilor fanariote, candu tier'a trecundu prin o noua fasa politica, pre lunga alte multe nenorociri, a ajunsu la deplorabile consequentie economice. — Romanii perdiendu dreptulu guvernarii loru de sine, si sentimentulu natuinal distrugendu-se sistematic de c'atra Domnitorii cei nuoi, tier'a loru a devenuit teatrulu invasiunilor si a ocupatiunilor armate si economice ale tootoru strainilor. De la ac'esta epoca dateza si inceputulu prosperarui Jidovilor, cari erau atrasi de castigurile erei de coruptiune ce se inaugurate. Jidovii s'au imobilizatu in proportiune directa cu decaderea crescunda a societatii romane si cu umilirea poporului. Inse emigratiunea jidovesca a luat unu adeveratu aventu de la anulu 1828 — dupe invasiunea moscovita — candu tier'a sguduita de totu felulu de suferintie, a ajunsu la o nepomenita miseria; pre langa care s'au adausu si introducerea de noue vicie si statornicirea unui sistem biurocratic coruptu. Astfelu in c'atru Jidovii, alu caroru numru abi'e se urca inainte la 25,000 de suflete, mergu sporindu d'in anu in anu si la 1844³⁾ se urca la 55,000, la 1854 la 160,000,⁴⁾ si asta-di la mai bine de 500,000 suflete, adeca in periodulu anilor 1845—1854 cifra media anuale a emigratiunei este de 10,500 suflete, si in periodulu anilor 1844—1867 media anuale se urca la 26,154. Cifrele acestea au o elocintia irresistibile, c'ci corespundu cu scaderea fortelor nostre economice, cu desnationalisarea tergurilor Moldovei, cu monopolisarea comerciului Romaniei, cu irupitiunea Jidovilor prin state, cu impunicarea numerariului si crescerea criselor financiare cu imormantarea averii fonciare a tierii sub o enorma detoria ipotecara.

Starea morale si materiale a Moldovei, a ajunsu la unu gradu de decadere care se poate asemanta dora numai cu c'ea-

¹⁾ Archiva istorica a Romaniei. Chrisovulu lui Stefanu Voda celu Teneru d'in 1525, pag. 55, tom. 1, anulu 1865.

²⁾ Archiva istorica a Romaniei. Chrisovulu lui Peru Voda celu schiopu d'in anulu 1579, pag. 172, om. I.

³⁾ Notions statistiques sur la Moldavie par. N. Soutzon pag. 67.

⁴⁾ Lucrari statistice d'in 1850—1860 publicate de directia centrale a ministeriului de Interne alu Moldovei anulu 1861 pag. 189.

a Galaciei si a Podoliei care zacu sub povar'a hidosei opresiuni judaice.

Considerandu c' atatu legile anterioare c'atru si cele posterioare regulamentului organicu, cuprindu deosebite dispositiuni prin cari se reguleaza situatiunea Jidovilor in Romania.

Asie la anulu 1804, D. Moruz prin o despusestiune administrativa c'atra deregulatorie tierei, areta superarile ce se causeaza locuitorilor de c'atra arendasii Jidovi, si opresce pre acesti de a lu' arendi de mosie.

Codicele Calimalu prin §. 1430, opresce pre Jidovi de a cumpera proprietati nemobili la tiera.

La anulu 1830 divanulu judicatorescu alu Moldovei fiindu consultatu, de potu Jidovii lu' mosie in arenda, au opinat c' pre temeiniculu obiceiu alu tierei ei nu potu lu' mosie in arenda.

Regulamentul organicu, de si introdusu sub influenti'a si dictatulu Rusiei, cu tote acestea au respectat obiceiurile tierei in asta privintia, si intre alte despusestiuni relative la Jidovi este si poprirea loru a se stabili la tiera ca arendasi de mosie.

Legiuirea obstescii adunarii a Moldovei d'in 1843, opresce pre Jidovi de hanuri pre la drumuri.

De asemenea manualulu administrativu cuprinde mai multe despusestiuni in privintia vagabundilor Jidovi, indeterminandu autoritatatile locali si acele de frontiere de a-i isgoni d'in tiera; cerendu pentru alti jidani unu capitalu banescu, eserentiu unei meserie onorabile si o garantia suficiente, pentru asigurarea comunei unde se asiedia, c' nu se voru abate la fapte vatematorie intereselor cetatenilorloru.

Manualulu administrativu sec. IV si V vol. I, pag. 511—529.

In fine legea d'in 20 Augustu 1865, relativa la drepturile strainilor domiciliati in Romani'a, recunoscet dreptulu de a cumpera proprietati nemobili numai strainilor crestini; prin urmare Jidovilor si dupa acesta lego li se interdice dreptulu de a cumpera proprietati, atatu in comunele urbane c'atru si in cele rurali.

Legiuitorulu d'in 1864, cu tote c' predominat de influenti'a unor idee cosmopolite, periculose natuinalitatii romane, n'a cutediatu s'e nesocotesca sentimentulu generale, intindindu beneficiile legii si la Jidovi.

Tote aceste legiuiri, atatu cele d'in regulamentulu organicu, d'in manualulu administrativu, c'atru si cea d'in 1864, au tota poterea loru; dara printr'o interpretare gresita, acei ce au condusu guvernulu si acci ce au avutu misiunea d'a le aplic'a, le au lasata in negligenta, seu, ca n'au voit u le aplic'a. De alta parte Jidovii n'au incetatu de a intreprinde feliurite machinatiuni, pentru a se sustrage de la prohibitiunile acestoru legi; si ac'esta au provenit d'in caus'a lipsei unui modu de sanctiune a unui midjulocu de a preventi pre contra-veniri legii.

Basati pre aceste consideratiuni, basati pre legile consuetudinarie si pre legile positive ale tieriei, si avendu in vedere ca tote aceste legiuiri, au fostu dictate de o necesitate imperiosa pentru garantarea Romanilor de exploatarea jidovesca si inflaturarea pericoleloru amenintiatorie natuinalitatii nostre; avendu in vedere c' si legiuitorii celor-alte tieri s'au gasit u nevoiti s'e puna stavili roteleloru ce causeza Jidovii si vedindu iminenti'a periculeloru cari invelu poporulu romanu, atatu in privirea economică c'atru si in c'ea natuinala,

si care ne impunu detoria, ca c'atru mai curendu, s'e aducem remedie eficace unei stari de lucruri care se agraveaza neinten-tat, sub-scriisisi au onore a propune representatiunii natuinali urmatorulu preiectu de lege.

Noutati Straine.

SPANTA. In tier'a ac'esta era-si se prepara revolutiune, a carii erumpere se accepta pre nopo d'in 18 martiu a. c. si pot c' s'aru fi si intemplantu regimulu nu facea dispusestiuni pentru arestarea a 300 liberali in acea nopte. Ce e mai momentosu afacerea ac'esta, partid'a neocatolicilor inca se y-gatesce la lupta in contra absolutismului, provoche du-se cu bani, arme si munitiune, precandu regimul perde d'in terenu pre d' ce merge. Chiaru absolu-stii, cari au storsu atate concesiuni in favore la lo-dau dosulu ministeriului lui Narvaez si se organizase ca partida nedependinte. Poporatiunea se asta in c' mai mare ingrigire, si accepta cu nerabdare catastrof'a neevitabila.

PRUSSIA. Scirile d'in Berlinu semnaliseaza ferintele noue intre Prussia si Austr'a; d'nuariele c'ciose ale regimului prusianu inculpa pre Austr'a, d'ins'a prin intrigele sale aru fi impedeclatu a lipstirilor sudice c'atra confederatiunea de nor'i si aru fi agitatu pre langa a egerile antiprusiane pretu parlamentulu de la vama: asemenea se dice, Austr'a s'aru opune po iticei rusesci d'in Orientul. Incatu pentru Germania de sudu, regimulu d'in Berlinu se pare a se fi abatutu de la intenziunile sale pana acum, spre a midiloel cu orice pretiu intra germaniloru de sudu in conferintiunea nordica, accepta alte c'ereustari mai favoravere pentru a fiecare Germaniei sub dinastia Hohenzollernilor. Celu putinu corespondintele oficiose demintindu cu ostentatiune falm'a, ce se latise despre oreacari treprinderi ale contelui Bismark, spre a forti a rea Germaniei de sudu c'atra Prussia.

Scire electrica.

Lissabonu, 5 aprile. Se anuncia d'in Rio Tameiro cu d'tu 8 martiu: Siese vapore ferecate inaintat in Humayta, care era aperata prin 1804, Trei nai se asta la Tagi, detinute prin bra-ni, cele-lalte au plutit u pana la Assumpzio, era parasita. In aceea-si d', generalulu Caxias a patu cu 600 mii de omeni unu siantiu, ce cade c' media-nopte de la Humayta, si ocupandu totodat 15 tunuri, a ranit u si a prinsu 1500 de omeni. In aceea-si d' s'au intemplantu turburari in Mont-deo. Generalulu Flores fu omorit; poporatiu care e creditiosu guvernului, si-resbun'a. Dupu conduceatorulu seditionilor, Cerro, fu impuscatu restabilu ordinea. Generalulu Battle se alese predintre alu repub'icei.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisi'r'a-Baziasi'u.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem.	si la 8 ore — min. ser'a.
" Posionu	" 10 " 24 "	" 10 " 51 "
" Neuhausen	" 1 " 23 "	dina, " 1 " 54 "
" Pest'a	" 5 " 19 "	d. m. " 6 " 31 "
" Czegl'd	" 7 " 54 "	" 9 " 14 "
" Segedinu	" 12 " 12 "	nóptea, " 2 " 55 "
" Temisi'r'a	" 3 " 55 "	dem. " 7 " 47 "
" Jasenova	" 8 " 4 "	" *)
" Beseric'a-Alba	" 8 " 40 "	"
Sosecese in Basiasi'u	la 9 " 10 "	"

*) De la Temisi'r'a la Baziasi'u comunica unmai odata.

Baziasi'u-Temisi'r'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Basiasi'u	pleca la 6 ore 55 min. d. a.
" Beseric'a-Alba	" 6 " 27 "
" Jasenova	" 7 " 6 "
" Temisi'r'a	" 10 " 40 ", ser'a si la 7 ore 25 min. dem.
" Segedinu	" 2 " 26 ", n'optea, " 12 " 53 ", diu'a.
" Czegl'd	" 6 " 35 ", dem. " 6 " 21 ", d. a.
" Pest'a	" 9 " 55 "
" Neuhausen	" 1 " 52 ", diu'a, " 1 " 8 "
" Posionu	" 4 " 48 ", d. a. " 4 " 12 ", dem.
Sosecese in Vien'a	la 6 " 36 " " 6 " — "

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediasiadi, sosecese in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediasiadi. Cale de 19½ mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.

" Clusiu la Oradea pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosecese in Oradea la 6 ore 40 minute demaneti'a.

" Aradu la Sibiu (prin Dev'a) pleca in tote dilele, la 7 ore ser'a, sosecese in Sibiu la 2 ore 15 minute n'optea. Cale are 34½ mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.

" Sibiu la Arad (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, sosecese in Aradu la 1 ora 45 min. n'optea.

" Temisi'r'a la Sibiu pleca in tote dilele la 6 ore deman. sosecese in Sibiu la 1 ora 30 min. dupa mediasiadi. Cale de 36½ mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.

" Sibiu la Temisi'r'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, sosecese in Temisi'r'a la 7 ore 40 minute ser'a.

" Temisi'r'a la Orsova pleca lunii-a, marti-a, diu'a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, sosecese in Orsova la 6 ore deman. Cale de 26½ mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.

" Orsova la Temisi'r'a pleca dominica-a, marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 ore ser'a, sosecese in Temisi'r'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatiora.

Jasenov'a-Oraviti'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
" Jam	" 9 " 12 "
" Racasdia	" 10 " 12 "

Sosecese in Oraviti'a la 10 " 57 "

Oraviti'a-Jasenov'a.

De la Oraviti'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediasiadi.
" Racasdia	" 4 " 45 "
" Jam	" 5 " 38 "

Sosecese in Jasenov'a la 8 " — "

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
" Pest'a	" 6 " 25 "
" Czegl'd	" 9 " 47 "
" Szolnoco	" 11 " 2 "
Sosecese in Aradu	la 5 " — " ser'a.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Oradea	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a.
Sosecese in Puspok-Ladany*)	" 12 " 48 "
" Czegl'd	" 5 " 41 "